

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 126

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 126", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 118.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holb11val-shoot-workid61204.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

EPISTOLA CXXVI.

Til et Collegium Politicum paa Landet.

Du skriver mig til, at eders Collegium Politicum paa Landet haver endnu sine Ugentlige Samlinger, og at nestkommende Torsdag udi Societetet skal examineres adskillige indgivne Forslag om Boglige Konstners sær Boghandleres Nærings Forfremmelse. Du haver skikket mig 4re af disse Forslag til Eftersyn, og forlanger af mig at vide, hvilket af dem jeg holder meest nyttigt og grundigst. Jeg for min Part bifalder intet af dem, saasom jeg seer, at de alle sigte meere til at erhverve Skribentere Roes og forfængeligt Navn, end til at forfremme fattige ærlige Boghandleres Næring. Mine uforgribelige Tanker herom, som jeg dog underkaster det Politiske Societets Correction, ere disse. Jeg holder frem for alting nødigt, at Decanater og Skrifers Approbationer bliver reent af skaffede: thi det er ikke at beskrive, hvad Uheld det Ord Imprimatur, som settes foran paa Bøger, foraarsager, og hvad Skaar det gjør udi Boghandleres Næring; thi utallige nyttige Skrifter blive derved hindrede at komme for Lyset. Jeg kalder nyttige Bøger dem, som sette Boghandlere udi Activitet, som forfremme Handel, og komme deres Gryder til at kaage, ikke saadanne, der sigte alleene til forfængelig Lærdom, som Almuen, der er Landets Styrke, ikke forstaaer, og derforfremme gemeenligen oplægges med Boghandlernes største Skade, og ligge skimlede paa Bogladene. Verden er desverre nu omstunder saa lærd, at den er færdig at rævne af lutter Erudition; hvorudover man seer, at Borgemester og Raad paa et og andet Sted viseligen see til, at Lærdom ikke tager meer Overhaand, efterfølgende derudi fornødtige Doctores, hvilke, naar de mærke, at Patienter laborere af Indigestion, som er foraarsaget af Overflod udi Mad og Drikke, tilholde dem at faste. Det er derfor i mine Tanker først og fremmest fornødent, at de brugelige Censurer og 119

Approbationer blive reent afskaffede, og at Directionen over Skrifter tages fra Universiteter og overdrages til Boghandlerne alleene, som af Erfarenhed kand dømmes om, hvilke Skrifter kand sette Handelen udi Flor, og forfremme saavel deres som Papiir-Møllers Næring; Thi, saasom Verden er allerede saa opfyldt med sprænglærde Skrifter, at der behøves ingen meer, saa maa Sigtet af Bøgers Skrivning herefter alleene være Nærings Forfremmelse. Lemmerne i Eders Collegio Politico vide allerbest at Negotiens Drift er et Lands Styrke, og at det er fornødent udi en Republique, at saa mange Boghandlere med Koner og kiære Børn formedelst Mangel paa Næring ikke skulle lide Nød, og at Papiir-Møller, som ere anseelige Manufacturer ikke skulle staae stille; hvilket maa skee, hvis herudi ikke skeer betimelig Reformation. Saadant kand i Verk settes, naar man mager det saa, at studerende Personer, som hidindtil af pur Ambition have sammenskrevet Bøger, herefter for en billig Priis agere Boghandlernes Secreterer og Skrivere; saa at de ydermere ikke skrive, hvad de selv ville, men hvad deres Principaler finde for got, og agte meest tienlig til Handelens Tarv. Man seer saadant paa adskillige Steder allerede med Succes at være sat i Verk: men det er endnu ikke ret kommen i den Drift, som man gjerne ønskede. Jeg vilde ogsaa, for at hindre, at en Boghandler ikke skulde fordærve en andens Næring, at Eders Collegium Politicum vilde være betænkt paa, hvorledes saadan Uheld kunde forekommes; og synes mig, at det kunde være tienligt, som udi Brygger-Lauget, at stifte blant Boghandlere en Omgang, saa at, ligesom der ere Omgangs-Bryggere, der ogsaa kunde beskikkes Omgangs-Boghandlere. Hvorledes ellers saadan Omgang best kunde indrettes, vil jeg overlade til Eders Skiønsomhed, som see dybere ind udi politiske Sager end jeg og andre, der boe udi store Kiøbstæder. Det Paafund med at lade prænumerere til Skrifter, er fortreffeligt, og var det at ønske, at man vidste den første Stifter deraf, for at eternisere hans Navn; thi derved erhverves Handelen, som for- 120 hen var uvis, en stor Sikkerhed. Naar en Boghandler haver forsynet sig med tilstrækkelige Prænumerationer, kand han blæse af alle Journalisters Critiqver og partiske Domme, i hvis Magt det staaer ikke meere at sette en Bog udi Miscredit og at gjøre et Skrift til Maculatur. Thi, ligesom en Søemand kand sige til Stormen: *Blæs nu, saa meget som du vil, jeg er allerede med mit Skib kommen i Havn*; Saa kand og et Skrifts Oplegger sige til disse Censores: *Nu maa I øve Eders Critiqve saa stærkt som I ville; Bogen er alt betalt*: Sibilet orbis literatus, egomet mihi piaudo. Hvad som herved fattes, er dette, at de fleeste endnu ikkun lade prænumerere den halve Deel af et Skrifts Priis; hvilket foraarsager, at adskillige Bogvragere ikke ville beqvemme sig til at løse Skriftet, men heller opofre den halve Prænumeration; hvorpaa man haver mange sørgelige og forargelige Exempler. Det er derforfremme i mine Tanker raadeligst at lade prænumerere den heele Sum, saa staaes ingen Risiko, og Boghandel derover bliver en af de solideste og sikkerste Næringer udi et Land. Det er nok, at man giver tilkiende, hvor tyk Bogen bliver, og at man redeligen holder hvad man derudi lover. Og, saasom det kommer meget an paa, hvorledes et Skrifts Titel er indrettet; thi Erfarenhed viser, at Titulen ofte sælger Bogen; Saa maa vore Opleggere flittigen correspondere med det hellige Romerske Riges Boghandlere, hvilke hidindtil have været meest lykkelige i at ophitte beqvemme Titler til Bøger. Thi, endskiønt slige Titler ikke altid svare til Materien, saa svare de dog stedse til den Forhaabning man gjør sig om Debit; hvilket i mine Tanker er nok, thi Sigtet, som er Handelens Forfremmelse, derved erholdes. Naar Vognen ikke vil løbe, maa den jo smøres. Titler paa Bøger have samme Virkning, som Tiære paa Hiul; Hine komme et Skrift, dette en Vogn til at løbe. Men dette Lands Skribentere have hidindtil ladet see liden Capacitet udi denne Konst; thi, naar man undtager nogle faa: som *Nyt Skind paa Merians Tromme. Bibelske Stue-Uhr. En from Christens Nathue, sammensyet med*

*Skrift. Solens blodrøde Nedgang. Duen i Klippens Rif. Ævigheds Peegefing. Lystmad. Forældre og Børne-Confect. Fandens Fire Døttre. Catechetisk Meffe, Catechismi Post-Bud og Bref drager og andre saadanne sindrige Titler; saa ere de øvrige kun tørre og mavre. Man maa og see til, at Titlen opfylder den første heele Side af Skriftet, saa at den giver tilkiende ikke alleene alt hvad det indeholder, men end ogsaa hvad det ikke indeholder. Hvis andre Kiøbmænd saadant vilde bebreide dem og sige, at det var ikke andet end at sælge Røg eller falske Vahre, da kunde de dryppe dem i deres eget Fæt. Thi ingen Kræmmer tager i Betænkning at udgive Hiemgiort for Engelsk Klæde; Og ingen Uhrmager gjør sig en Samvittighed af at sette London paa et Uhr, som er gjort i Kiøbenhavn. En saadan Scrupel er kun purt Pedanterie, og saaledes af alle fornuftige Folk nu omstunder agtes. Mange af den berømmelige Phænixbergs beste Skrifter havde maaskee endnu været liggende og fortærede af Møll, hvis Titlernes Rarhed ikke havde befordret deres Debit. *Den forkeerte Avis*, som ellers er et fortreffeligt Skrift, havde maaskee ikke haft anden Lykke, hvis den havde haft anden Titel. Men vi saune nu omstunder den gode Mand; thi man kand sige, at Konsten med ham reent uddøde: Ja at vi nu omstunder ingen have, der forstaaer at recommendere sit Arbeyde ved fordeelagtige, glimrende og betydende Titler, uden Seigr. Drubin. Thi man haver kun at læse hans Ugentlige Avertissemens udi Aviserne, for at blive overbeviset om, at han er ikke mindre habil Skribent end Perukmager; og er det derfor, jeg ikke tager i Betænkning at regne ham blant vore Tidens Autores. Det er derfor fornødent, at vore Boghandlere correspondere med Naboe-Nationer, som excellere udi samme Konst, og gjorde de ikke ilde, om de lode deres unge Sønner betimeligen reyse allevegne om udi det Romerske Rige, for at samle paa Magaziner af rare og glimrende Titler; thi de Penge, som derpaa sattes, vilde give gode og rige Renter. Man seer jo mange brave Mænd at gjøre kostbare Uden- 122 landske Reyser, alleene for at samle Inscriptioner, for at udskrive Skildter over Huuse, og for at fylde deres Stam-Bøger med lærde Mænds Navne og Latinske Lyk-Ønskninger; hvilket altsammen vel haver sin store Nytte, men dog ikke kand regnes mod den, som ovenanførte recommenderte Studium Titulographicum medfører. Kiære Broder! forestill Collegio Politico alt dette; dog saaledes, at mit Navn bliver dult: Jeg forlanger ingen Ære derfor; det er mig ligemeget, ved hvad Middel en Ting bliver satt i Verk, naar kun publici Nytte derved forfremmes. Nest ydmygst Hilsen til samtlige Politiske Brødre forbliver jeg etc.*